

4. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Мета, принципи і методи державного регулювання інноваційної діяльності в Україні і світі

Форми підтримки інноваційної діяльності

Інноваційна інфраструктура, її елементи та функції

4.1. Мета, принципи і методи державного регулювання інноваційної діяльності в Україні і світі

Практика свідчить, що лише ринкові регулятори без активного державного втручання неспроможні забезпечити інноваційне зростання. Країни інноваційні лідери зобов'язані своєму успіху значною мірою ефективній інноваційній політиці, яка планується і координується на державному рівні. Система заходів, через які здійснюється державна інноваційна політика, у провідних країнах світу охоплює:

1) *податкову політику*. Так, у США нараховується більш ніж 100 пільг, які активізують НТП. Пільги надаються безпосередньо підприємствам і інвесторам, а не науковим організаціям. Здійснюється регулярний перегляд пільг, завдяки чому цілеспрямовано стимулюється інноваційна активність в пріоритетних галузях;

2) *пряме фінансування*. Зокрема, у ФРН урядом фінансується близько 30–40% витрат на НДДКР, які здійснюються за державними замовленнями. Малим і середнім фірмам оплачується до 40% фонду оплати праці дослідницького персоналу. У США, Франції та деяких інших країнах ЄС пряме фінансування інноваційних розробок досягає 50% на їх створення;

3) *надання позичок*, у т.ч. без виплати відсотків (Швеція);

4) *конкурсне фінансування розробок*. У Великобританії таким чином фінансуються (міністерствами техніки, торгівлі і промисловості) найбільш перспективні інноваційні розробки, що покриває близько 50–75% витрат;

5) *створення фондів впровадження інновацій з урахуванням ризику* (ФРН, Нідерланди, Швейцарія, Франція);

6) *амортизаційну політику*. Нормативно обмежуються граничні терміни експлуатації виробничого обладнання і технологій, а в деяких випадках – і терміни експлуатації товарів споживачами;

7) *прямі бюджетні дотації*, які виділяються підприємствам, що освоюють нову продукцію (як правило вона розробляється за держзамовленнями), або її споживачам. У США розмір дотацій доходить до 15% вартості держзамовлення. Дотації активно використовуються в країнах ЄС;

8) *допомогу в патентній діяльності*. У США за рахунок бюджетних коштів оплачується близько 50% видатків на отримання охоронних документів (в основному малому і середньому бізнесу);

9) *пільгову сплата мита при отриманні охоронних документів*. У США пільги для незалежних винахідників, некомерційних організацій і малих фірм становлять 50% митної плати;

10) *пенсійні та страхові пільги для інноваторів*, оплата членства у наукових товариствах, сплата проїзду на наукові конференції тощо;

11) *моральне заохочення авторів винаходів*: присудження спеціальних почесних звань, членство в клубах винахідників, видача грамот, медалей, посвідчень, публікації про авторів і т.п.;

12) *законодавчий захист прав винахідників* на інтелектуальну власність;

13) *створення широкої мережі спеціалізованих державних служб зі стимулювання інноваційної діяльності* (Великобританія, Франція): фінансова, інформаційна підтримка, допомога в патентуванні і впровадженні;

14) *стимулювання різноманітних недержавних форм підтримки інноваційної діяльності*, наприклад, у США за підтримки уряду створено Національну асоціацію венчурного капіталу, що акумулює фінансові кошти великих компаній, пенсійних фондів, страхових компаній, різноманітних комерційних структур.

З наведеного далеко не повного переліку випливає, що державному регулюванню і підтримці інноваційної діяльності провідні країни світу приділяють величезну увагу. Висока конкурентоспроможність економіки цих країн забезпечується здатністю генерувати та впроваджувати досягнення НТП.

Розглянемо далі вітчизняні реалії.

Згідно із Законом України "Про інноваційну діяльність", головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку і використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва і реалізації нових видів конкурентоспроможної продукції.

Основними принципами державної інноваційної політики є такі [11]:

- орієнтація економіки України на інноваційний шлях розвитку;
- визначення державних пріоритетів інноваційного розвитку;
- формування нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності;
- створення умов для збереження, розвитку й використання вітчизняного науково-технічного і інноваційного потенціалу (більш широко – потенціалу інноваційного розвитку);
- забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, кредитно-фінансової сфери в інноваційному процесі;
- ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності, підтримка підприємництва в науково-виробничій сфері;

- підтримка міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферту технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній;
- фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;
- сприяння розвитку інноваційної інфраструктури;
- інформаційне забезпечення суб'єктів інноваційної діяльності;
- підготовка кадрів у сфері інноваційної діяльності.

Система методів державного регулювання інноваційної діяльності в Україні подана на рис. 4.1.

Правові	Організаційно-економічні	Планування	Політичні	Соціальні
- Правове регламентування	- Оподаткування	- Визначення державних пріоритетів	- Політичні права та гарантії	- Демократичні інститути
- Адміністрування	- Фіскальна політика	- Формування держзамовлень	- Політичні програми розвитку	- Суспільні рухи
- Захист прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності	- Пільги	- Планування розвитку територій		- Пропагандистські (морально-етичні) методи
- Система стандартів	- Фінансування	- Реструктуризація економіки		
	- Амортизаційна політика			
	- Розвиток інноваційної інфраструктури			
	- Заохочення інноваційної діяльності			

Рис. 4.1. Методи державного регулювання інноваційної діяльності

Розглянемо детальніше систему методів, що подана на рис. 4.1.

1. *Правові методи.* Ці методи чинять регулюючий вплив через правове регламентування конкретних видів діяльності (створення нормативно-правової бази та економічних механізмів для підтримки інноваційної діяльності), законодавче забезпечення прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності (наприклад, прав на об'єкти інтелектуальної власності), систему державних стандартів і методів прямого адміністрування (ліцензування, патентування, квотування тощо). Так, система жорстких стандартів на якість продуктів харчування дала поштовх розвитку фірм, що спеціалізуються на їхній сертифікації.

Примітка

Основними формами правового регулювання є Конституція України, Закони України, укази і розпорядження Президента України, постанови Верховної Ради України, постанови і розпорядження Кабінету

Міністрів України, нормативно-правові акти міністерств та відомств, нормативні акти місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

2. *Організаційно-економічні методи.* За допомогою методів даної групи держава регулює і стимулює розвиток пріоритетних галузей, виробництво певних видів товарів, розвиток науки і техніки, інвестиційну й інноваційну діяльність, що, у свою чергу, надає можливість розвитку підприємницьких структур і окремих суб'єктів господарської діяльності (хоча в умовах України цей механізм далекий від досконалості).

Приклад

Екологічні платежі і штрафи (фіскальна політика) змушують багато підприємств-забруднювачів знижувати викиди, унаслідок цього актуалізуються потреби у відповідному контролюючому устаткуванні й обладнанні з очищення шкідливих відходів. Таким чином, з'являються ринкові можливості інноваційного розвитку для підприємств-виробників цього обладнання.

Одну з вирішальних ролей у забезпеченні успіху інноваційної діяльності відіграє її інфраструктурне забезпечення (п. 4.3), яке забезпечує ефективну взаємодію суб'єктів інноваційного процесу.

3. *Методи планування.* Це методи, які передбачають проведення планово-дослідницьких робіт, що передують соціально-економічному інноваційному розвитку. Методи даної групи стимулюють розвиток певних галузей, регіонів, видів діяльності, чим, у свою чергу, стимулюється розроблення інновацій різного рівня й інноваційний шлях розвитку в цілому. Так, наприклад, наявність державного замовлення на виробництво деяких видів сільськогосподарської продукції, стимулює їх виробництво, надаючи сільськогосподарським підприємствам можливості розвитку.

4. *Методи політичного регулювання.* На інноваційний розвиток впливають шляхом надання різного роду прав і свобод: права займатися підприємницькою діяльністю, права на власність, надання певного правового статусу окремим територіям (вільні економічні зони, офшорні зони, що стимулюють розвиток конкретних регіонів і видів діяльності). Крім того, політичні партії, що борються за владу, формують програми розвитку, у т.ч. інноваційного, які реалізуються (хоча б в основних рисах) у випадку перемоги.

5. *Методи соціального регулювання.* Вони впливають на розвиток ринку певних видів товарів через суспільні рухи ("зелені"), різні недержавні організації (наприклад, професійні асоціації). Цей вплив може як стимулювати розвиток, так і протидіяти йому.

Приклад

Саме активне втручання і вплив "зелених" запобігло будівництву заводу з виробництва штучного білка в Сумській області в безпосередній близькості від обласного центра.

Морально-етичні методи передбачають звертання до гідності, честі та совісті людини. Наприклад, звертання до підприємців, профспілок, політичних партій тощо, щодо дотримання ними певних норм поведінки, сприятливих для активізації інноваційного процесу.

Серед розглянутих методів провідна роль належить економічним, вплив яких може бути як прямим, так і опосередкованим. Однак в умовах нашої держави не слід скидати з рахунку й адміністративні методи, вплив яких все ще досить помітний.

Слід зазначити, що однозначної думки з приводу необхідності втручання держави в систему вільних ринків не існує, деякі фахівці вважають, що сама система здатна координувати економічну діяльність без примусу і регулювання, а інноваційний розвиток являє собою процес, що самоорганізується. У той же самий час багато вчених і фахівців-практиків указують на прямі порушення функціонування ринкового механізму, що формуються в результаті дії зовнішніх чинників. Звідси випливає, що лише ринкові регулятори не здатні вирішити існуючі економічні проблеми, а тому існує потреба й у регулюванні ринкових процесів, тим більше щодо забезпечення інноваційного розвитку підприємницьких (господарських) структур.

4.2. Форми підтримки інноваційної діяльності

Держава, відповідно до Законодавства України, забезпечує пряме бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності (крім видатків на оборону) у розмірі не менше ніж 1,7% ВВП України. Ці видатки містяться в захищених статтях видатків Державного Бюджету України. Вони поділяються на базове та програмно-цільове фінансування.

Базове фінансування забезпечує:

- фундаментальні наукові дослідження;
- пріоритетні напрями досліджень (наприклад, в інтересах національної безпеки та оборони);
- розвиток інфраструктури наукової та науково-технічної діяльності;
- збереження наукових об'єктів, що є національним надбанням;
- підготовку наукових кадрів.

Перелік закладів (наукових установ та ВНЗ), які отримують базове фінансування для здійснення наукової та науково-технічної діяльності затверджується Кабінетом Міністрів України.

Програмно-цільове фінансування здійснюється переважно на конкурсній основі. Воно виділяється на:

- науково-технічні програми й окремі розробки, які спрямовані на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;
- найважливіші прикладні науково-технічні розробки, що виконуються за державним замовленням;
- проекти, які виконуються у рамках міжнародного науково-технічного співробітництва.

Підтримка фундаментальних наукових досліджень у галузі природничих, технічних і гуманітарних наук, які проводяться науковими установами

(установами НАН), ВНЗ, окремими науковцями, забезпечується державним фондом фундаментальних досліджень. Його діяльність регулюється "Положенням ...", що затверджується Кабінетом Міністрів України, витрати фонду в державному бюджеті визначаються окремим рядком. Кошти фонду формуються за рахунок бюджету (в основному) та добровільних внесків юридичних і фізичних (у т.ч. іноземних) осіб. Вони розподіляються на конкурсній основі.

Основним засобом реалізації пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки є державні наукові та науково-технічні програми. Вони передбачають концентрацію науково-технічного потенціалу країни для розв'язання найважливіших національних проблем і містять: міжвідомчі, галузеві, регіональні програми. Державні програми формуються центральними органами виконавчої влади на основі цільових проектів і розробок, відібраних на конкурсних засадах. Їх обсяги фінансування щорічно визначаються Верховною Радою України при прийнятті Закону України про Державний бюджет. Положення про поіменовані програми затверджується Кабінетом Міністрів України.

Державне замовлення на науково-технічну продукцію щорічно формується центральним органом виконавчої влади у сфері наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики на основі переліку найважливіших розробок, спрямованих на створення новітніх технологій та продукції, і затверджується Кабінетом Міністрів України.

Крім перерахованих, до заходів державного стимулювання і регулювання інноваційної діяльності відносять: кредити, податкові та амортизаційні пільги; коригування антимонопольного законодавства; зовнішньоекономічні преференції; інформаційно-консультативну підтримку тощо. До них також належать: промислове охоронне право приватної та інтелектуальної власності, законодавче закріплення інтелектуальної власності та правове регулювання її використання, створення вузівсько-промислових дослідницьких центрів.

Правові підвалини інноваційної діяльності формуються Законами України:

- "Про інноваційну діяльність", у якому: викладено базову термінологію та основні засади державного регулювання інноваційної діяльності; визначено повноваження Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, органів місцевого самоврядування у сфері інноваційної діяльності; określено правові засади інноваційних проектів, продуктів, підприємств та методологія їх державної реєстрації; специфіка фінансової підтримки та міжнародного співробітництва в галузі інноваційної діяльності;

- "Про науково і науково-технічну діяльність", який визначає організаційні, правові та фінансові засади функціонування та розвитку науково-технічної діяльності;

- "Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні", що формує правову базу ресурсного забезпечення пріоритетних напрямків науково-технологічного оновлення виробництва, формування вітчизняного ри-

нку конкурентоспроможної наукоємної продукції та її просування на світові ринки;

- "Про спеціальний режим діяльності технологічних парків", який визначає економічні та правові засади запровадження та функціонування спеціального режиму інноваційної діяльності в технологічних парках;

- "Про інвестиційну діяльність", "Про наукову і науково-технічну експертизу", "Про державне регулювання у сфері трансферту технологій", які регулюють окремі аспекти правового забезпечення інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність в Україні також регулюється Указами Президента України: "Про утворення Державного агентства України з інвестицій та інновацій", "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України" від 6 квітня 2006 р., "Про стан науково-технологічної сфери та заходи щодо забезпечення інноваційного розвитку України"; Постановою Верховної Ради України "Про дотримання законодавства щодо розвитку науково-технологічного потенціалу та інноваційної діяльності в Україні".

Загалом сферу інноваційної діяльності регулюють Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, обласні, районні, міські, селищні, сільські ради народних депутатів, місцеві державні адміністрації, виконавчі органи місцевого самоврядування.

4.3. Інноваційна інфраструктура, її елементи та функції

Інноваційна інфраструктура – це сукупність політичних, економічних, правових, управлінських, фінансових, інформаційних, наукових та інших інститутів ринку інновацій, що створюють умови для ефективної реалізації інноваційної діяльності [46].

Розвинена інноваційна інфраструктура є обов'язковою умовою формування ефективного механізму функціонування економіки на засадах інноваційного розвитку.

Основні функції інноваційної інфраструктури подано на рис. 4.2.

Розглянемо основні елементи інноваційної інфраструктури з урахуванням вітчизняних реалій [46]:

1. Фінансово-економічний супровід інноваційної діяльності забезпечують:

- *державні фонди підтримки інноваційного бізнесу*. Їхні фінансові резерви є незначними, в основному вони обмежуються підтримкою провідних вітчизняних наукових шкіл, а також підтримкою окремих інноваційних проєктів;

- *венчурні фонди*. На ринку України представлені в основному зарубіжними представниками. Їх частка у фінансуванні високотехнологічного сектору вітчизняної економіки становить близько 5% обсягу прямих інвестицій. Венчурні фонди також створюються великими фінансово-промисловими

групами (ФПГ), вони фінансують розробки, що створюються всередині цих ФПГ;

– *пенсійні та пайові інвестиційні фонди*. Дуже поширені в зарубіжній практиці, проте в Україні їх участь у фінансуванні інноваційного бізнесу тільки передбачається;

– *страхові компанії*. Їх завдання – страхування інноваційних ризиків. Унаслідок унікальності і нестандартності інноваційних проектів важко визначити їх адекватне страхове покриття, як правило страхові компанії в кілька разів завищують розмір страхової премії. Через це цей метод управління інноваційними ризиками не є популярним;

Рис. 4.2. Основні функції інноваційної інфраструктури

– *іноземні інвестори*. В основному цікавляться результатами вітчизняних фундаментальних та прикладних досліджень, які мають комерційну перспективу, проте є технологічно не завершеними;

– *фінансово-кредитні установи*. Слід згадати Український банк реконструкції і розвитку (УБРР), який був створений за ініціативою і силами Української державної інноваційної компанії (УДІК), він має фінансувати інноваційні проекти. Заслуговує на увагу і Український банк сприяння розвитку (УБСР), який є віртуальною структурою і створений Національним банком України та німецькою банківською групою KfW, він має стимулювати мікрокредитування.

2. Сертифікацію інноваційної продукції проводять:

- Харківський науково-дослідний інститут метрології НВО "Метрологія" Комітету України з питань стандартизації, метрології і сертифікації;
- Український науково-дослідний інститут стандартизації, сертифікації і інформатики Комітету України з питань стандартизації, метрології і сертифікації;
- Державний науково-дослідний інститут «Система» Комітету України з питань стандартизації, метрології і сертифікації (м. Львів).

3. Захист прав інтелектуальної власності забезпечують:

- Інститут інтелектуальної власності і права, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою у сфері інтелектуальної власності і підвищення кваліфікації працівників з питань інтелектуальної власності в Україні. Навчання відбувається на базі вищої або неповної вищої освіти. Діяльність інституту безпосередньо координують Державний департамент інтелектуальної власності, Міністерство освіти і науки України. Крім того, підвищенням рівня підготовки підприємців в інноваційній сфері займаються консалтингові компанії);
- Український інститут промислової власності (Укрпатент), який приймає заявки на видачу охоронних документів на об'єкти промислової власності, здійснює їх експертизу на предмет відповідності умовам надання правової охорони, забезпечує державну реєстрацію об'єктів промислової власності і змін їх правового статусу, а також офіційну публікацію відповідних відомостей);
- Українське агентство з авторських і суміжних прав, що забезпечує колективне управління майновими правами переданих йому суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав в Україні та за її межами відповідно до національного законодавства і міжнародних договорів у сфері авторського права і суміжних прав; бере участь в здійсненні державної реєстрації авторських прав на наукові роботи).

4. Інформаційне та консультаційне забезпечення здійснюють:

- Інтернет-біржа промислової власності. Орієнтована на використання сучасних інформаційних технологій для просування науково-технічних досягнень України на світовий і вітчизняний ринки інновацій. Надає можливість розмістити інформацію підприємців про їх потреби в певних технологіях;
- Фонд патентної документації суспільного користування, який призначений для забезпечення поточною і ретроспективною патентною інформацією всіх осіб, що зацікавлені в створенні, правовому захисті і використанні об'єктів промислової власності. Нині входить до філії Українського інституту промислової власності як Український центр інноватики і патентно-інформаційних послуг.

5. Експертизу проектів проводять органи виконавчої влади в межах своєї компетенції; підприємства, установи і організації всіх форм власності; тимчасові творчі колективи, що здійснюють наукову і науково-технічну діяльність; спеціалізовані експертні організації; окремі експерти, їхні групи й експертні ради.

6. Просуванню інноваційних проектів мають сприяти Центр з комерціалізації технологій, а також його партнери: українська венчурна компанія *Aventures* і американська *Philburg Technologies*, що здійснюють трансферт наукоємних технологій. У цьому процесі також задіяні посередники ринку інновацій, проте вони в основному обмежуються наданням консалтингових послуг.

7. Важливу роль у забезпеченні сприятливого інноваційного клімату, виробничо-технологічній підтримці інноваційного бізнесу відіграє розроблення спеціальних програм розвитку національних технопарків та інкубаторів. **Технопарки** – це організаційні структури, до складу яких входять наукові установи, ВНЗ, підприємства, інформаційно-виставочні комплекси, служби сервісу тощо, об'єднаних організаційно і територіально в локальний науково-технічний комплекс. Вони пов'язують науку з виробництвом, їх підтримка державою спочатку полягала в наданні податкових і митних пільг, що дозволяє здешевити інноваційні проекти приблизно на 10%, проте з 2005 р. вони були скасовані, а у 2007 р. знову повернені (за винятком несплати ПДВ).

Слід зазначити, що в розвинених країнах світу існує і функціонує більше 3000 технологічних парків, бізнес-інкубаторів, інноваційних центрів, венчурних фондів, центрів трансферту технологій, технополісів та інших інноваційних структур. Зокрема: у США – близько 140 наукових і технологічних парків; Великобританії – більше 40; Росії – близько 100; Україні – 16, проте лише чотири з них є ефективними, це: "Напівпровідникові технології і матеріали, оптоелектроніка і сенсорна техніка" (Київ), Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона (Київ), Інститут монокристалів (Харків), "Вуглемаш" (Донецьк). Як правило технопарки мають у своєму складі виробничу зону і науковий центр. Зарубіжні технопарки орієнтуються на створення малих наукоємних підприємств, що виходять на ринок з новими продуктами чи технологіями, вітчизняні – на застосування нових розробок на наявних підприємствах.

У економічно розвинених країнах технопарки формуються на дослідницькій базі університетів, які є не лише вищими навчальними закладами, а й центрами фундаментальної і прикладної науки (Стенфорд у США, Кембридж у Великобританії, Гренобль у Франції та ін.). В Україні лише кілька університетів можна до певної міри умовно порівняти з ними (найвідоміший з них НТУ "КПІ").

Головним завданням технопарку є формування сучасного інноваційного середовища та підтримка інноваційного бізнесу. Інноваційні фірми, що входять до нього, трансформують інтелект та знання працівників дослідницьких центрів (ВНЗ, НДІ, науково-дослідницьких лабораторій тощо) у нові вироби, технології їх виготовлення, нові управлінські рішення на всіх стадіях їх виробництва, збуту та експлуатації та займаються їх комерціалізацією. У міру становлення ці фірми полишають технопарк і до нього входять нові. Інноваційні фірми можуть бути розташовані компактно біля технопарку, а мо-

жуть і територіально віддалено (віртуальні технопарки), при цьому для обміну інформаційними потоками застосовують сучасні засоби телекомунікації.

Технопарки можуть здійснювати організаційну, консалтингову, інформаційну та ін. підтримку інноваційним підприємствам і фірмам, що вже укріпилися на ринку.

Основною ланкою технопарку є бізнес-інкубатор, де проходять становлення новостворені інноваційні фірми. **Бізнес-інкубатори** – структури з підтримки малого інноваційного бізнесу, формування сприятливого середовища для прискореної реалізації інноваційних проектів.

Інноваційний бізнес-інкубатор – це виробничі приміщення та лабораторна база, у яких на обмежений термін на правах оренди розміщують малі інноваційні фірми, яким на пільгових умовах надаються матеріально-технічні, фінансові, інформаційні та ін. ресурси, консалтингова, сервісна та ін. підтримка з метою сприяння комерціалізації науково-технічних розробок, винаходів, ноу-хау тощо.

Бізнес-інкубатори отримали значне поширення у всьому світі. Це пояснюється тим, що фірми, які пройшли вишкіл у бізнес-інкубаторі, мають значно більше шансів на ринковий успіх. Так, за даними Національної асоціації бізнес-інкубаторів США, шанси на успіх інноваційних фірм, які зростали в бізнес-інкубаторі, становлять 80 : 20 проти 20 : 80 тих, що розвивалися самостійно.

Інноваційний бізнес інкубатор може як входити до складу технопарку, так і функціонувати автономно. Існують і віртуальні бізнес-інкубатори, у тому числі і в Україні (м. Харків, м. Дніпропетровськ тощо).

В Україні найбільш відомі бізнес-інкубатори працюють при "Інституті монокристалів", а також як окремі структури в Києві та Білій Церкві (усього створено близько 70 бізнес-інкубаторів).

В Україні бізнес-інкубатори є: в Одеській області – 9, у Києві – 6, в АР Крим – 2, у Кіровоградській, Полтавській, Миколаївській, Львівській (Національний університет "Львівська політехніка") областях – по 1. Існує Українська асоціація бізнес-інкубаторів, яка за час існування (з 1998 р.) реалізувала близько 20 інноваційних проектів.

На базі технопарку Національний технічний університет "КПІ" формує **технополіс**, який визначають:

- як розгалужену територіальну організаційну структуру, створену на базі населеного пункту, або ж таку, що утворює такий населений пункт навколо себе;
- конгломерат розміщених на одній території дослідницьких установ та фірм, зацікавлених у швидкій комерціалізації нових ідей.

У межах технополісу формується розгалужена інноваційна структура.

Приклад

Технополіс "Сілікон веллі" розташований у 30 км. від м. Сан-Франциско (США), має площу близько 450 км². Він охоплює близько 3 тис. незалежних фірм інноваційного бізнесу із середньою кількістю працюючих у кілька десятків осіб, які разом забезпечують близько 20% світових потреб у комп'ютерних і електронних виробках і технологіях певних видів. Технополіс створено на базі Стенфордського університету.

У разі охоплення території цілого району чи регіону створюють *науково-виробничі агломерації*. Такі структури створені у США, Франції, КНР. Найбільша у світі науково-промислова агломерація знаходиться в США ("Силіконова долина"), у ній працює понад 2,5 млн фахівців. Найбільша європейська науково-виробнича агломерація "Софія-Антиполіс" налічує більше 24 тис. працівників.

Останнім часом у економічно розвинених країнах набуває все більшого поширення практика розвитку науково-виробничих агломерацій як промислових кластерів.

У Росії поширена практика формування фінансово-промислових груп (ФПГ), які об'єднують банківсько-промисловий капітал для забезпечення прискореної реалізації експортоорієнтованих високотехнологічних проєктів. Для порівняння, в Україні існує лише одна інноваційно-орієнтована ФПГ – "Титан" у Криму.

8. Підготовка і перепідготовка кадрів для інноваційного бізнесу зосереджена, насамперед, у ВНЗ, мережа яких в Україні є досить розвиненою.

В Україні набуває популярності ідея створення такого різновиду інноваційних структур, як інфопортів. *Інфопорт* – це компактно розташований комплекс, який може охоплювати наукові установи, ВНЗ, промислові підприємства, малі фірми. Інфопорти будуть орієнтовані на розвиток інформаційних технологій, формування кадрового забезпечення інноваційної діяльності. Інфопорти планується створити на базі центрів з великою концентрацією кваліфікованих кадрів, що вже склалися в Україні: НДІ, ВНЗ і компаній, що займаються інноваційною діяльністю, у Києві, Львові, Вінниці, Севастополі і Одесі. Пілотний проєкт такої структури планується створити в Харкові.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що інноваційна інфраструктура в Україні лише формується і є далекою від бажаного, що стримує інноваційну діяльність.